

Wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals die 18 julij jl. door de 2e Kamer der Staten-Generaal is aangenomen : met aanteekeningen en alphabetisch register

<https://hdl.handle.net/1874/237155>

LB 85

W E T

TOT REGELING VAN HET

zooals die 18 Julij jl. door de
2^e Kamer der Staten-Generaal is
aangenomen.

MET

AANTEKENINGEN

EN

ALPHABETISCH REGISTER.

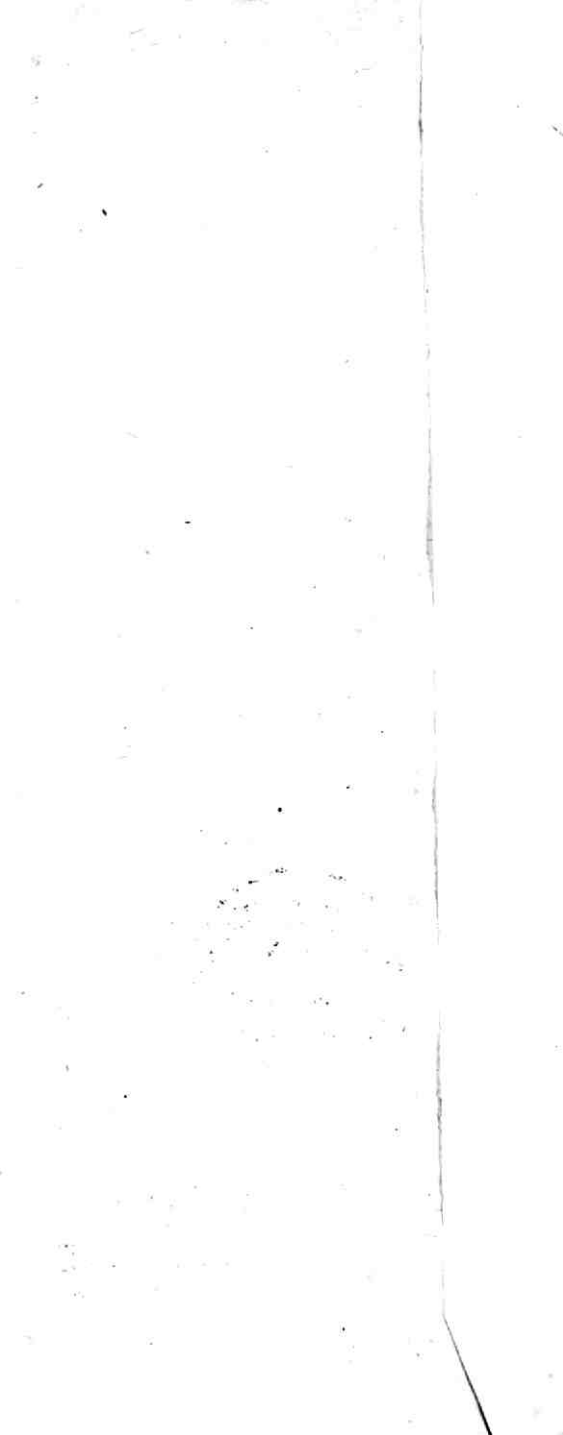
DOOR

L. N. SCHUURMAN.

ZWOLLE. — W. E. J. TJEENK WILLINK.

Vak 47

VAK

47
W E T

No. 180

TOT REGELING VAN HET

LAGER ONDERWIJS,

zooals die 18 Julij jl. door de
2^e Kamer der Staten-Generaal is
aangenomen.

MET

AANTEKENINGEN

EN

ALPHABETISCH REGISTER,

DOOR

L. N. SCHUURMAN.

ZWOLLE,

W. E. J. TJEENK WILLINK.

1878.

W E T

tot regeling van het

L a g e r O n d e r w i j s.

W I J W I L L E M I I I , B I J D E G R A T I E G O D S , K O N I N G
D E R N E D E R L A N D E N , P R I N S V A N O R A N J E - N A S S A U ,
G R O O T - H E R T O G V A N L U X E M B U R G , E N Z . , E N Z . , E N Z .

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen,
salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat
herziening der wet van 13 Augustus 1857 (Staats-
blad N°. 103) noodzakelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State ge-
hoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal
hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goed-
vinden en verstaan bij deze:

T I T E L I.

A l g e m e e n e b e p a l i n g e n .

Art. 1. Lager onderwijs is huis- of school-
onderwijs.

Onderwijs, gegeven aan kinderen van ten hoogste
drie gezinnen gezamenlijk in de woning van het
hoofd van een dier gezinnen, is huisonderwijs.

Ieder ander onderwijs wordt voor de toepassing
dezer wet als schoolonderwijs beschouwd. (1)

2. Onder *lager onderwijs* begrijpt deze wet het
onderwijs in:

- a. het lezen;
- b. het schrijven;

(1) Vergelijk arrest van den Hoogen Raad van
27 December 1875, W. v. 't R. 3946.

- c.* het rekenen;
- d.* de beginselen der vormleer;
- e.* die der Nederlandsche taal;
- f.* die der vaderlandsche geschiedenis;
- g.* die der aardrijkskunde;
- h.* die van de kennis der natuur;
- i.* het zingen; (1)
- k.* de nuttige handwerken voor meisjes. (1)

Aan lagere scholen kan bovendien onderwijs gegeven worden in:

- l.* de beginselen der Fransche taal;
- m.* die der Hoogduitsche taal;
- n.* die der Engelsche taal;
- o.* die der algemeene geschiedenis;
- p.* die der wiskunde;
- q.* het handteekenen; (1)
- r.* de beginselen der landbouwkunde; (1)
- s.* de gymnastiek; (1)
- t.* de fraaije handwerken voor meisjes. (1)

3. Lagere scholen, waarvan de kosten geheel of gedeeltelijk door de gemeenten of het Rijk worden gedragen, zijn openbare, alle andere zijn bijzondere scholen.

Door waterschappen of provinciën worden geene uitgaven ten behoeve van het lager onderwijs gedaan.

Onverminderd het bepaalde in het 1^e lid, worden als bijzondere scholen beschouwd de zoodanige, waar onderwijs gegeven wordt in een of meer der vakken, genoemd in art. 2 onder *l*, *m* en *n*, en het vak, aldaar genoemd onder *p* en aan welke van wege de gemeente subsidie wordt verleend onder de voorwaarden, die de gemeenteraad noodig acht.

Op deze scholen zijn de artt. 4 en 5 en het 1^e en 2^e lid van art. 33 toepasselijk.

4. Art. 5 der wet van 1 Junij 1865 (Staatsblad N°. 58) is toepasselijk op alle lokalen, waarin lager schoolonderwijs gegeven wordt. (2)

(1) Zie art. 15 hierna.

(2) Art. 5. „De geneeskundige ambtenaren, de leden en de plaatsvervangende leden van de geneeskundige raden, mits deze voorzien zijn van eene magtiging van den geneeskundigen inspecteur der provincie, zijn bevoegd, alle openbare gebouwen, scholen enz.

Bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur worden door Ons, zoowel in het belang van de gezondheid, als van het onderwijs, algemeene regelen vastgesteld omtrent den bouw en de inrigting der lokalen, waarin openbaar lager school-onderwijs gegeven wordt, alsmede omtrent het aantal kinderen, dat daarin mag worden toegelaten, met bepaling, in hoever deze regelen verbindend zijn voor de lokalen, waarin bijzonder lager school-onderwijs gegeven wordt.

5. Geen lager schoolonderwijs wordt gegeven in lokalen, welke door den inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht als schadelijk voor de gezondheid zijn afgekeurd.

De inspecteur spreekt de afkeuring uit bij schriftelijke en met redenen omkleede verklaring en zendt daarvan afschrift aan Gedeputeerde Staten en tenzelfden dage aan het gemeentebestuur, aan den districts-schoolopziener en aan het hoofd der school. Gedeputeerde Staten gelasten burgemeester en wethouders der gemeente, waarin het lokaal ligt, deze verklaring af te kondigen binnen een door hen te bepalen termijn.

Bij Gedeputeerde Staten kunnen tegen de uitspraak van den inspecteur in hooger beroep komen

- a. de districts-schoolopziener;
- b. het hoofd der school;
- c. de eigenaar of bruiker van het lokaal;
- d. de ouders of verzorgers van schoolgaande kinderen.

Het beroep moet worden ingesteld binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop

binnen te treden, ten einde zich zoo veel mogelijk bekend te maken met den toestand en de inrigting dier gebouwen in het belang der gezondheid. Die bevoegdheid kan echter niet uitgeoefend worden dan in bijzijn hetzij van den kanton-regter, hetzij van het hoofd of een der leden van het gemeentebestuur, of van een commissaris van politie, wanneer moet worden binnen getreden in de in het vorig lid bedoelde gebouwen of gedeelten van gebouwen, voor zoo veel die niet openbaar zijn.

Van enz.

Weigering van toelating of feitelijke verhindering van dit onderzoek wordt gestraft met eene boete van f 25 tot f 75."

het afschrift der verklaring van den inspecteur op last van Gedeputeerde Staten door het gemeentebestuur is afgekondigd.

Gedeputeerde Staten geven aan elk der in beroep gekomen belanghebbenden schriftelijk kennis van hunne beslissing.

Ieder, die bij de beslissing partij geweest is, kan daartegen bij Ons in hooger beroep komen.

Dit moet ingesteld worden binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop de kennisgeving van de beslissing van Gedeputeerde Staten den belanghebbenden is toegezonden.

Hangende de termijnen van beroep en tot de eindbeslissing kan met het geven van onderwijs in het afgekeurd lokaal worden voortgegaan, ten ware de inspecteur van het geneeskundig staats-toezigt om dringende redenen, in zijne verklaring uitdrukkelijk te vermelden, anders mogt hebben bevolen.

Zijn aan het afgekeurd lokaal de noodige verbeteringen aangebragt en deze door den inspecteur van het geneeskundig staats-toezigt schriftelijk goedgekeurd, dan kan het onderwijs in dat lokaal worden hervat.

6. Niemand mag lager onderwijs geven, die niet in het bezit is der bij deze wet gevorderde bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid.

Vreemdelingen behoeven bovendien Onze vergunning.

7. De bepalingen van het voorgaande artikel zijn niet toepasselijk op

a. hen, die uitsluitend aan kinderen van één gezin lager huisonderwijs geven;

b. hen, die, van het geven van lager onderwijs geen beroep makende en zich zonder geldelijke belooning daartoe bereid verklarende, van Ons vergunning hebben verkregen tot het geven van zoodanig onderwijs.

Vrijgesteld van het bezit van een der bewijzen van bekwaamheid bij het voorgaande artikel bedoeld is hij, die voor het vak of de vakken, waarin hij onderwijs geeft, bevoegd is ingevolge het Koninklijk besluit van 2 Aug. 1815, N°. 14, (1)

(1) C. V. 96, 1^e druk; C. V. 189, 2^e druk.

de wet van 28 April 1876 (Staatsblad N°. 102), (1)
of de wet van 2 Mei 1863 (Staatsblad N°. 50). (2)

8. Jongelieden van beiderlei kunne mogen, met schriftelijke goedkeuring van den arrondissements-schoolopziener, in de school als kweekelingen worden toegelaten en aldaar behulpzaam zijn, mits zij :

a. hun vijftiende jaar ingetreden zijn en hun negentiende niet volbragt hebben ;

b. tot geene werkzaamheden in de school gebezigd worden dan de zoodanige, welke zij onder het regtstreeksch toezigt en onder de leiding van een bevoegde verrigten, en

c. na drie maanden als kweekeling geplaatst te zijn geweest, in het bezit zijn van een bewijs, niet ouder dan een jaar en ondertekend door het hoofd der school, waarin zij tijdens de afgifte waren toegelaten, dat hun zedelijk gedrag en hunne vorderingen voldoende zijn.

9. Hij, die zonder daartoe bevoegd te zijn, lager onderwijs geeft of in strijd met het voorschrift van art 5 schoolonderwijs geeft in een afgekeurd lokaal, of die, als hoofd der school, daarin kweekelingen toelaat anders dan op den voet, bij het voorgaand artikel bepaald, wordt gestraft met eene geldboete van vijf en twintig tot vijftig gulden voor de eerste maal; bij herhaling met eene boete van vijftig tot honderd gulden en gevangenisstraf van acht tot veertien dagen, te zamen of afzonderlijk, en vervolgens telkens met gevangenisstraf van eene maand tot een jaar.

Tegen hem, die buiten de grenzen zijner bevoegdheid lager onderwijs geeft, wordt de helft dezer straffen uitgesproken.

Art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van den 29 Junij 1854 (Staatsblad N°. 102) zijn ten deze toepasselijk. (3)

(1) C. V. 113.

(2) C. V. 57, 1^e druk; C. V. 528, 2^e druk.

(3) Art. 463. „In al de gevallen, waarin de straf van gevangenis bij dit wetboek gesteld wordt, worden de vierscharen gemagtigd om, bijaldien het veroorzaakte nadeel geen vijf en twintig franken te boven gaat, en bijaldien de omstandigheden het wanbedrijf schijnen te verkleinen, de gevangenis zelfs tot beneden de zes dagen, en de boete zelfs

10. Behalve de gevallen, hierna vermeld, vervalt de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs voor hem, die bij eindvonnis is veroordeeld
a. wegens misdaad;

b. wegens diefstal, oplichting, meeneed, misbruik van vertrouwen of aantasting der zeden.

11. Hij, die de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs verloren heeft, kan haar niet terugbekomen, behalve in de gevallen, in artt. 29, 31 en 53 voorzien.

In deze gevallen kan zij hem door Ons worden teruggegeven.

12. Van Rijkswege worden kweekscholen voor onderwijzers opgericht en onderhouden.

De inrigting dezer kweekscholen wordt bij algemeen maatregel van inwendig bestuur geregeld.

Indien eene kweekschool voor onderwijzers door eene gemeente wordt opgericht en onderhouden, kan daarvoor eene bijdrage uit 's Rijks kas worden verleend, doch tot geen hooger bedrag dan van de helft der kosten, zoo van oprigting als van onderhoud, en onder voorwaarde dat de kweekschool in alle opzigten aan de door Ons voor de Rijkskweekscholen gestelde vereischten voldoe.

In gemeenten, waar hiertoe geschikte gelegenheid bestaat, worden van Rijkswege normaallessen tot opleiding van onderwijzers ingesteld en bekostigd.

Het geven van dergelijke lessen kan aan alle bevoegden worden opgedragen.

De gemeenteraad kan op gelijke of andere, bij

tot beneden de zestien franken te verminderen. Zij zullen ook de eene of de andere dezer straffen afzonderlijk mogen wijzen, zonder dat zij in eenig geval beneden de bloote politie-straffen mag zijn."

Art. 20 van 29 Junij 1854. "Het art. 463 van het Wetboek van Strafrecht kan worden toegepast ook dan, wanneer de toegebragte schade de 25 francs te boven gaat of tegen het wanbedrijf in het Strafwetboek slechts enkele geldboete is bedreigd.

Het is toepasselijk in de gevallen van artt. 5, 6, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18 en 19 dezer wet.

Het is mede toepasselijk bij eerste of latere overtredingen van politie, in het Wetboek van Strafrecht voorzien, met die uitbreiding, dat de toepassing der daartegen bedreigde gevangenisstraf in geen geval meer verplichtend is."

plaatselijke verordening te regelen, wijze ter opleiding van onderwijzers voorzieningen treffen.

13. Waar in deze wet van *onderwijzers* gesproken wordt, zijn hieronder *onderwijzeressen* begrepen, ten ware het tegendeel uitdrukkelijk bepaald zij.

14. Onverminderd het bepaalde in art. 5 en met uitzondering van het geval, voorzien in art. 19, kan van elk besluit, krachtens deze wet door Gedeputeerde Staten genomen, bij Ons in hooger beroep worden gekomen door ieder, die bij de vernietiging of verbetering van het besluit van Gedeputeerde Staten belang heeft.

Het hooger beroep moet worden ingesteld binnen dertig vrije dagen, te rekenen van den dag, waarop het besluit openbaar gemaakt of den belanghebbende toegezonden is.

15. Deze wet is niet toepasselijk op

a. hem, die uitsluitend in een of meer der vakken, vermeld in art. 2 onder *i*, *k*, *q*, *r*, *s* en *t*, onderwijs geeft;

b. de scholen, uitsluitend bestemd voor het onderwijs in een of meer dier vakken;

c. de scholen, waarin geene kinderen boven de zes jaren worden toegelaten en geen ander dan voorbereidend onderwijs gegeven wordt, behoudens dat ook deze scholen onderworpen zijn aan de bepalingen van art. 5 en 73 dezer wet.

d. militaire onderwijzers en het onderwijs, door hen gegeven aan militairen;

e. de scholen voor doofstommen, blinden, spraakgebrekkigen en idioten;

f. de scholen in de gevangenissen, behoudens de bepalingen omtrent de bevoegdheid van hen die lager onderwijs geven.

TITEL II.

Van het openbaar onderwijs.

§ 1. *Van de scholen.*

16. In elke gemeente wordt voldoende lager onderwijs gegeven in een genoegzaam aantal scholen, welke voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid toegankelijk zijn.

Het onderwijs omvat de vakken, in art. 2 vermeld onder *a—k*, en daar, waar genoegzame behoefte aan uitbreiding bestaat, een of meer of wel alle vakken, vermeld in dat art. onder *l—t*.

Naburige gemeenten kunnen zich, met inachtneming van art. 121 der wet van 29 Junij 1851 (Staatsblad N°. 85), vereenigen tot het oprigten en in stand houden van gemeenschappelijke scholen of tot het vaststellen eener regeling omtrent de toelating van kinderen nit de eene gemeente op de scholen der andere.

17. Voor zooveel doenlijk wordt aan hen, die het gewoon schoolonderwijs genoten hebben, gelegenheid gegeven tot het genieten van herhalings-onderwijs.

Het herhalings-onderwijs kan zich uitstrekken tot een of meer der vakken, vermeld in art. 2, onder *l—t*, al zijn die vakken niet begrepen geweest in het genoten gewoon schoolonderwijs.

18. De besluiten van den gemeenteraad betreffende het getal der scholen en de vakken, welke op de scholen zullen onderwezen worden, worden aan Gedeputeerde Staten medegedeeld. Zoo Gedeputeerde Staten het getal scholen of den omvang van het onderwijs onvoldoende achten, bevelen zij, den inspecteur gehoord, vermeerdering.

Gelijke vermeerdering kan, Gedeputeerde Staten gehoord, door Ons worden bevolen.

19. De besluiten van den gemeenteraad, betreffende

a. de plaats, waar een schoollocaal zal zijn gevestigd;

b. de vermindering van het getal scholen of van den omvang van het onderwijs;

c. de vereeniging eener school met of hare vervanging door andere;

d. de sluiting eener school of de schorsing van het onderwijs aan eene school;

e. het verleenen van een subsidie aan eene der scholen, bedoeld in het laatste lid van art. 3;

worden aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

De artt. 196, 197, 198, 200, 201 en 202 der wet van 29 Junij 1851 (Staatsblad N°. 85) zijn ten deze toepasselijk.

20. Sluiting eener school voor bepaalden tijd kan door Gedeputeerde Staten bij een met redenen omkleed besluit worden bevolen.

Zij hooren in het geval van dit en het voorgaande artikel vooraf den inspecteur van het lager onderwijs.

Gelijke sluiting kan door Ons, Gedeputeerde Staten gehoord, worden bevolen.

21. De regeling van de schooltijden en van de vacantiën, de vaststelling van het leerplan en van de bij het onderwijs te gebruiken boeken en de verdeeling der school in klassen geschieden door het hoofd der school en, zoo de regeling voor meerdere scholen gelijkelyk werkt, door de hoofden dier scholen gezamenlyk, onder goedkeuring van burgemeester en wethouders en van den districts-schoolopziener.

Bij verschil tusschen burgemeester en wethouders en den districts-schoolopziener beslist Onze Minister, die met de uitvoering dezer wet belast is.

22. Bij de regeling der schooltijden wordt door het vrijgeven van uitdrukkellyk in de regeling genoemde uren gezorgd, dat de schoolgaande kinderen van de godsdienstleeraren godsdienstonderwijs kunnen genieten.

Onder voorwaarden door burgemeester en wethouders in overleg met den districts-schoolopziener te bepalen, worden de schoollocalen, des noodig verwarmd en verlicht, voor dit godsdienstonderwijs beschikbaar gesteld.

Bij verschil is het laatste lid van het voorgaande artikel toepasselyk.

§ 2. *Van de onderwijzers.*

23. Aan het hoofd van elke school is een onderwijzer geplaatst, die den leeftijd van drie en twintig jaren moet volbragt hebben en den rang van hoofdonderwijzer bezitten.

De waarneming van het bestuur eener school kan echter tydelijk worden toevertrouwd aan een onderwijzer, die den gevorderden leeftijd of den rang van hoofdonderwijzer niet bezit, mits aan de school geen onderwijzer in het bezit van dien

rang, ingevolge art. 24, verbonden zij. * Zoodanige waarneming mag niet langer duren dan zes maanden.

24. Het hoofd der school wordt bijgestaan door minstens één onderwijzer, als het aantal schoolgaande kinderen meer dan dertig, door minstens twee onderwijzers, als het meer dan zeventig, door minstens drie, als het meer dan honderd en twintig, en door minstens vier, als het meer dan honderd en zeventig bedraagt.

Telt eene school meer dan twee honderd leerlingen, zoo moet minstens één onderwijzer op elk veertigtal kinderen aan de school verbonden zijn en daarenboven nog één meer, zoodra het getal schoolgaande kinderen een zuiver veelvoud van veertig met meer dan vier en twintig overtreft.

Wanneer het aantal onderwijzers, aan de school verbonden, meer dan vier bedraagt, moeten minstens twee, wanneer het meer dan acht bedraagt, minstens drie hunner den leeftijd van drie en twintig jaren volbragt hebben en den rang van hoofdonderwijzer bezitten.

Onder de onderwijzers, in dit artikel bedoeld, worden zij, die uitsluitend in een of meer der vakken, genoemd in art. 2, onder *i—t* onderwijs geven, niet medegerekend.

Op geene school mogen meer dan vier honderd kinderen gelijktijdig worden toegelaten, tenzij hiertoe door Ons om bijzondere redenen vergunning wordt verleend.

Bij de toepassing van dit artikel wordt tot grondslag genomen het getal kinderen, die op den vijftienden dag der maand Jan. van het loopende schooljaar als werkelijk schoolgaande bekend staan. (1)

25. Wanneer de school in verscheidene klassen verdeeld is, wordt het onderwijs in de laagste klassen bij voorkeur aan onderwijzeressen, dat in de hoogste klassen, behalve aan de scholen uitsluitend voor meisjes bestemd, bij voorkeur aan onderwijzers opgedragen.

26. Aan elken onderwijzer wordt eene vaste jaarwedde toegelegd. Die jaarwedde bedraagt in geen geval minder dan zeven honderd gulden voor het hoofd der school, niet minder dan zes honderd

(1) Zie art. 88 hierna.

gulden voor de onderwijzers, met rang van hoofd-onderwijzer, die, volgens art. 24, moeten aanwezig zijn in scholen met meer dan vier onderwijzers, en niet minder dan vier honderd gulden voor elken anderen onderwijzer.

Door Ons kan, Gedeputeerde Staten der provincie gehoord, voor elke provincie bepaald worden waar en tot welk bedrag het minimum van jaarwedde voor de verschillende onderwijzers aan de onderscheidene klassen van scholen hooger zijn zal dan het bedrag in de voorgaande zinsnede bepaald.

De twee voorgaande zinsneden gelden niet voor de onderwijzers, uitsluitend belast met het onderwijs in een of meer der vakken, genoemd in art. 2 onder *i—t*.

Het hoofd der school geniet bovendien vrije woning, zoo mogelijk met eenen tuin.

Ingeval hem geene vrije woning kan verschaft worden, ontvangt hij eene billijke vergoeding voor huishuur, waarvan het bedrag door Gedeputeerde Staten wordt bepaald.

Met inachtneming dezer voorschriften worden de jaarwedden der onderwijzers door den gemeenteraad onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten geregeld.

Ingeval van hooger beroep bij Ons van het besluit van Gedeputeerde Staten, wordt bij Onze beslissing de vereischte regeling vastgesteld. (1)

27. Om als onderwijzer benoemd te kunnen worden, wordt het bezit vereischt:

a. eener acte van bekwaamheid;

b. van een getuigschrift van zedelijk gedrag, afgegeven door den burgemeester der gemeente of de burgemeesters der gemeenten, waar hij, aan wien het wordt uitgereikt, in de twee laatste jaren gewoond heeft.

Bij weigering van een der burgemeesters kan het getuigschrift worden verleend door Onzen Commissaris in de provincie.

Met zoodanig getuigschrift wordt gelijk gesteld het getuigschrift van zedelijk gedrag, afgegeven door de bevoegde overheid buiten 's lands, onder welker gebied de bezitter in de twee laatste jaren heeft gewoond.

(1) Zie art. 88 hierna.

28. De onderwijzers, aan de gemeentescholen verbonden, worden door den gemeenteraad benoemd.

Betreft die benoeming den onderwijzer, aan het hoofd der school geplaatst, zoo gaat daaraan een vergelijkend examen vooraf. (1)

Bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur wordt de wijze, waarop dit examen wordt afgenomen, door Ons geregeld.

De benoeming geschiedt in dat geval uit eene voordragt van minstens drie en hoogstens vijf onderwijzers, door den districts-schoolopziener aan den raad schriftelijk in te zenden.

In gemeenten, waar meer dan ééne school bestaat, kan de onderwijzer, aan het hoofd der eene geplaatst, aan het hoofd der andere worden gesteld zonder voorafgaand vergelijkend examen en voordragt, indien de gemeenteraad op voorstel van den districts-schoolopziener hiertoe besluit.

De benoeming van andere onderwijzers geschiedt uit eene voordragt van minstens drie bevoegden, opgemaakt door burgemeester en wethouders in overleg met den arrondissements-schoolopziener, na ingewonnen bericht van het hoofd der school, waaraan de benoeming geschieden moet, en onder overlegging van het bericht van het hoofd der school aan den raad schriftelijk ingezonden.

De onderwijzers, verbonden aan scholen, uitsluitend door het Rijk bekostigd, worden benoemd door Onzen Minister, die met de uitvoering dezer wet belast is.

Op de benoeming van het hoofd van zoodanige school is het tweede lid van dit artikel toepasselijk.

29. Ontslag aan onderwijzers, aan gemeentescholen verbonden, wordt door den gemeenteraad verleend :

a. regtstreeks overeenkomstig eigen verzoek ;

b. op voordragt van den districts-schoolopziener, indien het een onderwijzer betreft, aan het hoofd eener school geplaatst ;

c. op voordragt van burgemeester en wethouders, of van den arrondissements-schoolopziener, indien het een onderwijzer betreft, die niet aan het hoofd eener school is geplaatst.

(1) Zie art. 89 hierna.

In de twee laatste gevallen kan het ontslag *niet-eervol* worden verleend.

Door Gedeputeerde Staten kan worden verklaard, dat de niet eervol ontslagen onderwijzer de bevoegdheid tot het geven van onderwijs heeft verloren.

Aan onderwijzers, verbonden aan eene school uitsluitend door het Rijk bekostigd, wordt, hetzij overeenkomstig eigen verzoek, hetzij ambts-halve, ontslag verleend door Onzen Minister, die met de uitvoering dezer wet belast is.

30. Een onderwijzer, aan eene gemeenteschool verbonden, kan op voorstel van den arrondissements-schoolopziener voor hoogstens eene maand door burgemeester en wethouders worden geschorst. Zij geven hiervan onmiddellijk kennis aan den gemeenteraad en aan den districts-schoolopziener met opgave van de redenen der schorsing.

De schorsing geschiedt zonder stilstand van jaarwedde.

Zij kan binnen den tijd, waarvoor zij is uitgesproken, door den gemeenteraad worden opgeheven.

31. Behalve op de wijze, in de twee voorgaande artikelen bepaald, kan de schorsing of het ontslag, doch in het laatste geval slechts niet-eervol, op voordragt van den districts-schoolopziener door Gedeputeerde Staten worden uitgesproken.

Op dergelijk ontslag is het voorlaatste lid van art. 29 toepasselijk.

32. In de tijdelijke waarneming der door schorsing, ontslag of ontstentenis aan eene gemeenteschool opgevallende plaats wordt door burgemeester en wethouders in overleg met den arrondissements-schoolopziener voorzien.

Indien in de vervulling, waar het betreft het hoofd der school, niet door den gemeenteraad is voorzien binnen zes maanden nadat de plaats is opgevallende, geschiedt zulks met inachtneming van het tweede lid van art. 28 door Gedeputeerde Staten.

Ingeval van tijdelijke verhindering kan, op gelijke wijze als in het eerste lid van dit artikel is bepaald, in de waarneming worden voorzien.

De schorsing van onderwijzers, verbonden aan

scholen, uitsluitend van Rijkswege bekostigd, en de voorziening in de tijdelijke waarneming aan dergelijke scholen geschieden door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast.

33. Het schoolonderwijs wordt onder het aanleeren van gepaste en nuttige kundigheden dienstbaar gemaakt aan de ontwikkeling van de verstandelijke vermogens der kinderen en aan hunne opleiding tot alle Christelijke en maatschappelijke deugden.

De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen of toe te laten wat strijdig is met den eerbied verschuldigd aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden.

De onderwijzer, die zich in dit opzigt aan pligtverzuim schuldig maakt, kan door Ons voor hoogstens een jaar en, bij herhaling der overtreding, voor onbepaalden tijd in zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs aan eene openbare school geschorst worden.

Het geven van godsdienstonderwijs blijft aan de godsdienstleeraren overgelaten.

34. Op bezwaarschriften tegen het in de school gebruik maken van bepaald aangewezen leerboeken wordt beslist door Onzen Minister, die met de uitvoering dezer wet is belast.

Zijne beslissing wordt in de Staatscourant openbaar gemaakt.

Den onderwijzer, die een aldus afgekeurd leerboek gebruikt, wordt door burgemeester en wethouders verboden hiermede voort te gaan.

Ingeval van ongehoorzaamheid wordt aan den onderwijzer een *niet-ervol* ontslag gegeven.

35. Het is den onderwijzers op straffe van ontslag verboden handel te drijven, of eenige nering of beroep, behalve het geven van onderwijs, uit te oefenen.

36. Het is hun op gelijke straffe verboden ambten of bedieningen te bekleeden of te gedoogen, dat te hunne huize handel of nering gedreven of eenig beroep uitgeoefend worde door de leden van hun gezin.

Zoowel van het eene als van het andere verbod kan vrijstelling worden verleend door Gedeputeerde Staten, den districts-schoolopziener gehoord.

Het ontslag, in dit en de twee voorgaande artikelen bedoeld, wordt verleend, hetzij door den gemeenteraad op voordragt van den districts-schoolopziener of van burgemeester en wethouders of van den arrondissements-schoolopziener naar de onderscheidingen, in art. 29, onder *b* en *c* gemaakt, hetzij ingevolge art. 31 door Gedeputeerde Staten, hetzij aan scholen, uitsluitend door het Rijk bekostigd, door Onzen Minister met de uitvoering dezer wet belast.

37. Aan de onderwijzers wordt, in de gevallen bij art. 38 en onder de voorwaarden bij artt. 41 en 42 dezer wet gesteld, pensioen verleend ten laste van het Rijk.

38. Regt op pensioen wordt verkregen door na volbragten vijfenzestigjarigen leeftijd bekomen ontslag.

Pensioen kan insgelijks verleend worden aan een onderwijzer, die na tienjarigen diensttijd uit hoofde van ziels- of ligchaamsgebreken voor de waarneming zijner betrekking ongeschikt is en op dien grond ontslag heeft bekomen.

Die ongeschiktheid wordt aangenomen op de verklaring van den districts-schoolopziener en van Gedeputeerde Staten.

Bij de berekening van het pensioen komen alleen in aanmerking diensten vóór of sedert het in werking treden dezer wet als onderwijzer aan eene openbare school ten behoeve van het lager onderwijs bewezen.

39. Aan den onderwijzer, die ten gevolge van de opheffing der school, waarvan hij het hoofd was, wordt ontslagen en niet in de termen valt om pensioen te genieten, wordt ten laste van het Rijk een wachtgeld verleend tot een bedrag van de helft der jaarwedde, die hij op het tijdstip van zijn ontslag genoot. Dit wachtgeld vervalt na vijf jaren, of wanneer de onderwijzer in de termen komt om pensioen te genieten, of zooveel vroeger, als hij tot eene betrekking van rijks-, provincie- of gemeentewege wordt benoemd, waarvan de bezoldiging met het bedrag van het wachtgeld gelijk staat of dit overtreft, of zoodanige betrekking, hem niet van rijks-, provincie- of gemeentewege opgedragen, aanvaardt. Bij de aanvaarding eener betrekking, niet van rijks-, provincie- of gemeentewege

opgedragen, waarvan de bezoldiging lager is dan het wachtgeld, wordt dit verminderd met het bedrag dier bezoldiging.

Behalve in het laatstgenoemde geval rekent de tijd, gedurende welken het wachtgeld wordt genoten, mede voor aanspraak op pensioen.

40. Het pensioen beloopt voor elk jaar dienst een zestigste deel van de jaarwedde, die over de laatste twaalf maanden, aan het ontslag voorafgegaan, tot grondslag gediend heeft voor de bepaling der bijdrage, in het volgend artikel vermeld, doch mag nimmer het twee derde gedeelte dier jaarwedde te boven gaan.

41. Als bijdrage voor pensioen wordt door de onderwijzers jaarlijks betaald twee ten honderd van de jaarwedde aan hunne betrekking verbonden. De jaarwedde wordt berekend met inbegrip van hetgeen de onderwijzer, aan het hoofd eener school geplaatst, op grond van art. 26, vierde lid, dezer wet geniet. Het bedrag dezer inkomsten wordt door Gedeputeerde Staten bepaald.

De bijdrage komt ten voordeele van het Rijk en wordt door de zorg der gemeentebesturen geïnd en aan 's Rijks schatkist verantwoord.

42. De bepalingen van de artt. 7, 16, derde lid, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 37, 40 en 41 der wet betreffende de burgerlijke pensioenen, laatstelijk gewijzigd bij die van 21 Mei 1873 (Staatsblad N°. 64), zijn op de pensioenen der onderwijzers van toepassing. (1)

(1) Art. 7. „Alle aanspraak op pensioen gaat verloren voor hem, die, behalve in de gevallen bij de artikelen 3, 5, 11 en 12 voorzien, ontslagen wordt op eigen verzoek, of die ten gevolge van lijf- of onteerende straf, of uithoofde van wangedrag, onzedelijkheid of merkelijke achteloosheid, of omdat hij zijn post eigendunkelijk heeft verlaten, van dezen wordt ontzet.

Voor hem evenwel, die, na om een der redenen bij het eerste lid vermeld ontslagen te zijn geweest, later wordt herplaatst, zijn de diensten vóór het ontslag en na de herplaatsing bewezen gelijkelijk geldig.

Art. 16, 3^e lid. Daarentegen wordt het genot van vrije woning, huisvesting en voeding, voor zoover dit invloed heeft op het bedrag der inkomsten, als wedde of belooning aangemerkt.

§ 3. *Van de kosten van het onderwijs.*

43. Elke gemeente voorziet in de kosten van haar lager onderwijs, voor zoo ver die niet komen

Art. 22. Geen pensioen wordt verleend dan op aanvraag van of van wege de belanghebbenden.

Die aanvraag moet, op verbeurte van alle aanspraak op pensioen, binnen vijf jaar na het verkrijgen der bevoegdheid om de aanvraag te doen, worden ingediend bij het departement van algemeen bestuur, waaronder de belanghebbende, of hij, door wiens overlijden de bevoegdheid verkregen is, heeft behoord.

Wanneer de aanvraag niet binnen een jaar na het verkrijgen der bevoegdheid daartoe is ingediend, gaat het pensioen eerst in met het vierendeel jaars, volgende op dat waarin de aanvraag gedaan is.

Ten aanzien van ambtenaren, wordt de bevoegdheid gerekend eerst verkregen te zijn door ontslag.

Art. 23. Geen pensioen wordt toegekend anders dan bij besluit van den Koning, houdende vermelding der gronden, waarop het pensioen verleend wordt.

Van deze besluiten wordt in de Staatscourant opgave gedaan, voor zoo veel betreft den naam van den gepensioneerde, het bedrag van het pensioen en de toepasselijke wetsbepaling.

Voorts wordt bij de indiening van de begrooting van Staatsuitgaven, jaarlijks aan de Staten-Generaal overgelegd eene lijst van de sedert de indiening der vorige begrooting verleende pensioenen.

Die lijst wijst aan:

- a. de namen der gepensioneerden;
- b. hun ouderdom, woonplaats en laatste dienstbetrekking;
- c. de oorzaak van het gegeven ontslag;
- d. de artikelen der wet krachtens welke het pensioen is verleend;
- e. het bedrag van het pensioen;
- f. de bevoegdheid tot overgang van het pensioen op de weduwen of weezen, wanneer dit geval zich kan voordoen.

Art. 24. De pensioenen worden verleend, zonder daarbij tot onderdeelen van den gulden af te dalen.

Zij gaan, behoudens de uitzondering in art. 22 vermeld, in met den dag volgende op dien, met welken de wedde of belooning waarnaar zij berekend zijn, of het pensioen dat zij vervangen, is opgehouden.

Zij worden uitbetaald tot het einde van het vierendeel jaars waarin zij door overlijden of om andere redenen vervallen.

In geval van herplaatsing echter wordt het

ten laste van anderen of op andere wijze worden gevonden.

pensioen niet verder uitbetaald, dan tot den dag dat de wedde of belooning ingaat.

Art. 26. De pensioenen, welke gedurende vijf achtereenvolgende jaren niet zijn ingevorderd, worden aangemerkt als vervallen.

De titularissen, welke later de uitbetaling weder mogten aanvragen, kunnen in het genot niet worden hersteld, dan te rekenen van het vierendeel jaars, volgende op dat waarin de aanvraag gedaan is.

De termijnen, waarvan de invordering niet heeft plaats gehad binnen één jaar na de betaalbaarstelling, worden niet meer uitbetaald.

Art. 27. Veroordeeling tot lijf- of onteerende straf, tenzij door geheele kwijtschelding der straf opgevolgd, doet het genot van pensioen ophouden tot op de rehabilitatie.

Het staat den Koning vrij, daartoe termen vindende, over het pensioen van den veroordeelde, ten behoeve van deszelfs vrouw of minderjarige kinderen, te beschikken.

Art. 28. Het pensioen vervalt, wanneer de titularis handelt in strijd met art. 65 der Grondwet of de hoedanigheid van Nederlander verliest, of tractementen of pensioenen van eene vreemde mogendheid aanneemt. (¹)

Art. 29. Behoudens het bepaalde bij het laatste lid van art. 33 (²), kan geen burgerlijk pensioen gelijktijdig met een ander pensioen, ten laste van de geldmiddelen van den Staat of van deszelfs overzeesche bezittingen, genoten worden.

Art. 30. Burgerlijke gepensioneerden kunnen hun pensioen niet gelijktijdig genieten met inkomsten of belooningen uit de geldmiddelen van den Staat, van deszelfs overzeesche bezittingen of van fondsen onder het beheer des Rijks geplaatst, in betrekkingen die ter begeving staan van het algemeen bestuur, wanneer het vereenigd bedrag de som van vijf honderd gulden overtreft.

In dat geval kan echter de vergunning van den Koning tot het gelijktijdig genot verkregen worden, tegen korting op het pensioen tot een bedrag van ten minste de helft der bijkomende inkomst of belooning, in dier voege dat, door de voorschreven korting, het gezamenlijk inkomen op niet minder dan vijf honderd gulden gebragt wordt.

Art. 31. Wanneer een burgerlijk gepenseerde

(¹) Zie de wet v. 24 Dec. 1863, S. 166, C. V. 222.

(²) Deze bepaling heeft betrekking tot pensioenen, die ook strekken tot vergelding van diensten als hoofd van een departement van algemeen bestuur of wel in andere dan burgerlijke betrekkingen bewezen.

44. Die kosten zijn :

a. de jaarwedden der onderwijzers ;

in 's Rijks dienst wordt herplaatst in eene betrekking, waaraan het uitzicht op burgerlijk pensioen verknocht is, wordt zijn pensioen, gedurende het vervullen van zoodanige betrekking, geschorst, of, ingeval de nieuwe belooning het bedrag der laatstelijk genotene niet bereikt, verminderd op den voet van art. 30, met dien verstande dat het gezamenlijk inkomen in geen geval hooger zij dan de bezoldiging, welke hij bij de op pensioensstelling genoot. Bij latere aftreding kan het pensioen worden verhoogd in evenredigheid van de belooning en den duur der diensten na de herplaatsing genoten en bewezen, zonder echter het toepasselijk maximum te kunnen overschrijden.

Art. 32. Burgerlijke gepensioneerden zijn, op verbeurte van hun pensioen, verplicht hunne woonplaats en verblijf te hebben en te houden op het grondgebied van den Staat of van deszelfs overzeesche bezittingen.

Zij mogen mitsdien hunne pensioenen niet buiten het Rijk of deszelfs overzeesche bezittingen verteren, dan met toestemming van den Koning, en zijn, na deze verkregen te hebben, verplicht om vóór hun vertrek of vóór de daarop eerstvolgende pensioenbetaling, op eene autentieke wijze, de verklaring af te leggen van hun domicilium binnen dit Rijk te behouden, met aanduiding van de plaats, waar dat domicilium gevestigd is.

De gezegde toestemming heeft altijd ten gevolge eene korting, ten bedrage van het derde gedeelte des pensioens. ⁽¹⁾

Art. 37. De raad onderzoekt de aanvragen om pensioen, en brengt zijn advies uit omtrent het al of niet verleenen van pensioen, mitsgaders over de hoegrootheid van hetzelfde.

Art. 40. De bepalingen der wet van 24 Jan. 1815 (Staatsblad No. 5), welke bij deze ook van kracht verklaard wordt voor de provincie Limburg, worden, zoowel wat de arresten als wat de kortingen betreft, met opzigt tot de burgerlijke pensioenen gehandhaafd en toepasselijk verklaard.

Art. 41. De burgerlijke pensioenen zijn onvervreemdbaar.

De titularis kan daarover op geenerlei wijze beschikken, ook niet door verpanding of beleening.

Indien hij last geeft om dezelve voor hem te ontvangen, kan hij die lastgeving altijd herroepen.

Alle overeenkomsten hiermede strijdig zijn nietig.

⁽¹⁾ Zie de wet van 24 December 1863, S. 166, C. V. 222.

b. de vergoeding aan onderwijzers, aan het hoofd van scholen staande, wegens gemis van vrije woning;

c. de toelagen en bijdragen tot opleiding van onderwijzers;

d. de uitgaven ten behoeve van het herhalings-onderwijs;

e. die voor het stichten en in stand houden of voor het huren der schoollocalen en onderwijzers-woningen;

f. die voor het aanschaffen en onderhouden der schoolmeubelen en der schoolboeken, leermiddelen en schoolbehoeften;

g. die voor verlichting en verwarming en het schoonhouden der schoollocalen;

h. die van het plaatselijk schooltoezigt en van de vergelijkende examens;

i. die voor de schoolbibliotheken, belooningen en eereblijken.

45. Door het Rijk wordt over elk dienstjaar aan de gemeente dertig ten honderd van het bedrag dezer kosten vergoed.

Bij wijze van voorschot wordt om de drie maanden door het Rijk aan de gemeente een vierde gedeelte uitgekeerd van het bedrag over het dienstjaar verschuldigd, berekend naar de sommen voor deze kosten op de gemeentebegroting uitgetrokken.

Bij de eerste uitkeering en, zoo noodig, bij de latere in een volgend dienstjaar wordt hetgeen door de gemeente te veel mogt zijn ontvangen verrekend, zoodra het juiste cijfer der uitgaven ingevolge artt. 222 en 223 der wet van 29 Junij 1851 (Staatsblad N°. 85) is vastgesteld.

De noodige voorschriften omtrent de uitvoering

Deze bepalingen worden in de acten van pensioen uitgedrukt.

De voorschotten door gemeente-besturen, liefdadige of tot algemeen nut werkende instellingen, hetzij renteloos, hetzij tegen eene matige rente, op de voorschrevene pensioenen gegeven of nader te geven, en tot zekerheid waarvan de acten van pensioen in paud gegeven zijn of zullen worden, zijn niet onder de bij deze wet verbodene belemmingen begrepen, mits de bepalingen, waarnaar die voorschotten geschieden, door Gedeep. Staten der provincie, waarin de gezegde besturen en instellingen zijn gevestigd, goedgekeurd zijn."

dezer bepalingen worden door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur gegeven.

46. Ter tegemoetkoming in de kosten, welke voor rekening der gemeente blijven, kan eene bijdrage van ieder schoolgaand kind worden geheven.

Het invoeren, wijzigen of afschaffen van dit schoolgeld geschiedt met inachtneming van de artt. 232—236 der wet van 29 Junij 1851 (Staatsblad N°. 85).

De invordering wordt geregeld door eene plaatselijke verordening overeenkomstig de bepalingen van de artt. 258—262 dier wet.

Bedeelden en zij, die, schoon niet bedeeld, onvermogen zijn, worden niet, de minvermogenen niet of slechts voor een gedeelte aan de heffing onderworpen.

47. Het gemeentebestuur bevordert zooveel mogelijk het schoolgaan der kinderen van bedeelden, onvermogenen en minvermogenen.

48. Tenzij bij eene regeling, krachtens het laatste lid van art. 16 gemaakt, anders is bepaald, bedraagt het schoolgeld voor de kinderen uit andere gemeenten niet meer dan dat voor de kinderen uit de heffende gemeente.

Voor twee of meer kinderen uit één gezin, gelijktijdig ter school gaande, kan het bedrag van het schoolgeld lager gesteld worden dan het berekend voor ieder afzonderlijk, wezen zou.

Behoudens de vrijstellingen, in art. 46 dezer wet bedoeld, is voor ieder kind van dezelfde klasse het schoolgeld gelijk.

49. Indien Wij, Gedeputeerde Staten gehoord, oordeelen, dat eene gemeente door de uitgaven, tot eene behoorlijke inrigting van haar lager onderwijs vereischt, in verhouding tot hare middelen en andere uitgaven onbillijk zou worden bezwaard, wordt haar uit 's Rijks kas tijdelijk subsidie verleend.

Ons met redenen omkleed besluit wordt, te gelijk met het advies van Gedeputeerde Staten, in de Staatscourant openbaar gemaakt.

50. De bestekken voor den bouw en verbouw van scholen en onderwijzerswoningen worden aan de goedkeuring van den districts-schoolopziener onderworpen. In geval deze bezwaar maakt zijne

goedkeuring te verleen en kan de beslissing van Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, worden ingeroepen.

TITEL III.

Van het bijzonder onderwijs.

51. Tot het geven van bijzonder onderwijs wordt vereischt het bezit:

- a.* eener acte van bekwaamheid;
- b.* van een gelijk getuigschrift, als in art. 27, lit. *b*, is vermeld, en waarop het voorlaatste en het laatste lid van dat artikel toepasselijk zijn;
- c.* van een bewijs, dat deze beide stukken door burgemeester en wethouders der gemeente, waar het onderwijs zal gegeven worden, zijn gezien en in orde bevonden.

Burgemeester en wethouders geven hiervan aan den districts-schoolopziener berigt.

52. Omtrent de afgifte van het bewijs, vermeld in lit. *c* van het voorgaand artikel, wordt uiterlijk binnen vier weken, te rekenen van den dag, waarop de aanvraag daartoe geschied is, door burgemeester en wethouders beslist.

Van die beslissing of wanneer binnen dien termijn de beslissing aan den belanghebbende niet is kenbaar gemaakt, wordt beroep op Gedeputeerde Staten toegelaten.

Na afwijzing door Gedeputeerde Staten, of indien binnen den tijd van zes weken na het ingesteld hooger beroep hunne beschikking aan den belanghebbende niet is kenbaar gemaakt, kan bij Ons in beroep worden gekomen.

53. De onderwijzer, die bij het geven van bijzonder school- of huisonderwijs leeringen verspreidt strijdig met de goede zeden of aansporende tot ongehoorzaamheid aan de wetten des lands, kan op voordragt van burgemeester en wethouders of van den districts-schoolopziener door Gedeputeerde Staten worden verklaard zijne bevoegdheid tot het geven van onderwijs verloren te hebben.

Deze bepaling is ook toepasselijk op den onderwijzer, die zich aan een ergerlijk levensgedrag schuldig maakt.

54. De onderwijzer, die de lessen der school bestuurt, wordt geacht aan haar hoofd te staan.

Hij moet den leeftijd van drie en twintig jaren volbragt hebben en den rang van hoofdonderwijzer bezitten.

Van deze vereischen wordt vrijstelling verleend in geval eener tijdelijke waarneming, mits het niet langer dure dan zes maanden, dat een onderwijzer, die den gevorderden leeftijd of den hoofdonderwijzersrang niet bezit, aan het hoofd der school staat.

Aan bijzondere lagere scholen kan onderwijs gegeven worden in dezelfde vakken als aan de openbare.

TITEL IV.

Van de acten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs.

55. De bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs wordt verkregen door het afleggen der in deze wet omschreven examens.

56. De acten van bekwaamheid zijn:

a. die, waarvan het bezit de bevoegdheid verleent tot het geven van huis- en schoolonderwijs in de vakken, vermeld in art. 2, onder *a—i*, en aan onderwijzeressen tevens in het vak, aldaar genoemd onder *k*;

b. die, waarvan het bezit met den rang van hoofdonderwijzer de bevoegdheid verleent tot het geven van huis- en schoolonderwijs niet alleen in de vakken, vermeld in art. 2, onder *a—i* of *a—k*, maar ook in die, aldaar genoemd onder *o*, *p*, *q*, en voor de onderwijzeressen onder *t*;

c. die, waarvan het bezit de bevoegdheid verleent tot huisonderwijs of tot huis- en schoolonderwijs in bepaalde vakken.

57. Ter verkrijging der acte, vermeld in art. 56, onder *a*, wordt vereischt:

a. de volbragte leeftijd van achttien jaren;

b. het afleggen van een examen, waartoe tweemaal 's jaars de gelegenheid in elke provincie wordt opengesteld, voor eene commissie, zamengesteld uit den inspecteur van het lager onder-

wijs in de provincie en vier districts- of arrondissements-schoolopzieners.

Onze Minister, die met de uitvoering dezer wet is belast, wijst de leden dier commissiën aan en bepaalt den tijd, waarop zij vergaderen.

Hij kan bij verhindering van den inspecteur een districts-schoolopziener in diens plaats als voorzitter benoemen.

58. De zitting der commissie wordt in de provincie Noordholland te Amsterdam en in de andere provinciën in de hoofdplaats der provincie gehouden.

De tijd, gedurende welken de examens worden afgenomen, wordt door den inspecteur bij openbare aankondiging ter algemeene kennis gebragt.

De commissie kan zich door deskundigen doen bijstaan.

De examens, behalve die van onderwijzeressen, worden in het openbaar gehouden.

59. Hij, die zich aan het examen wenscht te onderwerpen, meldt zich tijdig aan bij den schoolopziener van het district zijner woonplaats, of, komt hij van buiten 's lands, van de plaats, waar hij voornemens is zich te vestigen.

Hij legt daarbij een of meer getuigschriften over van zijn zedelijk gedrag en zijne geboorteacte.

De dag en de plaats van het examen worden hem door den districts-schoolopziener bekend gemaakt.

Hij legt het examen af in de provincie, waarin hij woont of, van buiten 's lands komende, voornemens is zich te vestigen.

60. Het examen omvat:

goed lezen en schrijven;

kennis der zinsontleding, der spelregels en der eerste gronden der Nederlandsche taal;

vaardigheid om zich, zoowel mondeling als schriftelijk, juist en gemakkelijk uit te drukken;

de beginselen van de vormleer;

het rekenen, zoowel met geheele getallen, als met gewone en tiendeelige breuken, en kennis van de leer der evenredigheden en van het Nederlandsch stelsel van maten en gewigten;

de beginselen der aardrijkskunde, inzonderheid van Nederland en zijne overzeesche bezittingen;

de grondtrekken der vaderlandsche geschiedenis;
de beginselen van de kennis der natuur;
de theorie van het zingen;
de beginselen van onderwijs en opvoeding.

Van onderwijzeressen worden bovendien bewijzen van bedrevenheid in de nuttige handwerken gevorderd.

Aan ieder, die voldaan heeft, wordt eene acte van bekwaamheid als onderwijzer kosteloos uitgereikt.

61. Ter verkrijging der acte, vermeld in art. 56, onder *b*, wordt vereischt:

a. het bezit der acte, vermeld in art. 56, onder *a*;

b. het bewijs van minstens tweejarige werkzaamheid als onderwijzer aan eene of meer openbare of bijzondere scholen van lager onderwijs, afgegeven door het hoofd of de hoofden dier scholen, of het bewijs, afgegeven door den bestuurder eener kweekschool van onderwijzers, voldoende aan de vereischten, in art. 12 vermeld, van gedurende twee jaren aan die school de lessen ter voorbereiding van dit examen, na aflegging van het examen, vermeld in art. 56, onder *a*, te hebben gevolgd;

c. het afleggen van een examen, loopende, behalve over de vakken, in art. 2 vermeld onder *a—h*, over die, aldaar genoemd onder *o*, *p* en *q*, voor eene der commissiën, in art. 62 bedoeld.

62. Jaarlijks worden door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, een of meer commissiën tot het afnemen der examens, in het voorgaand artikel bedoeld, benoemd en de tijd wanneer en de plaatsen waar zij hare zittingen zullen houden, tijdig aangewezen.

De voorzitters en leden dezer commissiën genieten uit 's Rijks kas vacatiegelden en vergoeding voor reis- en verblijfkosten.

De voorzitter der commissie brengt den tijd, gedurende welken de examens worden afgenomen, bij openbare aankondiging ter algemeene kennis.

De examens, behalve die van onderwijzeressen, worden in het openbaar gehouden.

63. Hij, die zich aan het examen wenscht te onderwerpen, meldt zich tijdig aan bij den

voorzitter der commissie, voor welke hij wenscht te verschijnen, en legt daarbij over :

- a.* zijne geboorte-acte;
- b.* een of meer getuigschriften van zedelijk gedrag;
- c.* zijne acte van bekwaamheid als onderwijzer, bedoeld in art. 56, onder *a*;
- d.* het bewijs, vermeld in art. 61, onder *b*.

De dag en de plaats van het examen worden hem door den voorzitter bekend gemaakt.

De omvang van het examen, de wijze van afneming en wat verder tot dit examen betrekking heeft worden door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur geregeld.

Aan ieder, die voldaan heeft, wordt eene acte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer kosteloos uitgereikt.

64. Ter verkrijging eener acte, die de bevoegdheid verleent tot het geven van huisonderwijs in enkele vakken, vermeld in art. 2, onder *a—h*, wordt vereischt :

- a.* de volbragte leeftijd van achttien jaren;
- b.* het afleggen van een examen in de vakken, waarvoor de bevoegdheid verlangd wordt, voor eene der commissiën, in art. 57 vermeld.

De bepalingen van artt. 58 en 59 zijn ten deze toepasselijk.

Aan ieder, die voldaan heeft, wordt kosteloos eene acte van bekwaamheid uitgereikt als huisonderwijzer, waarin de vakken, over welke het examen met goed gevolg is afgelegd, worden uitgedrukt.

65. Ter verkrijging van eene acte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in een of meer der vakken, vermeld in art. 2 onder *l*, *m*, *n* en onder *q*, *r*, *s*, wordt vereischt :

- a.* voor die onder *q*, *r*, *s* het bezit der acte, vermeld in art. 56, onder *a*;

en voor die onder *l—n* het bezit der acte van hoofdonderwijzer;

- b.* het afleggen van een examen voor eene der commissiën, bedoeld in art. 69 der wet van 2 Mei 1863 (Staatsblad N°. 50).

Al wat verder deze examens betreft wordt door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur geregeld.

66. De acten van bekwaamheid, volgens de

voorschriften dezer wet verkregen, gelden, wat de daaraan verbonden bevoegdheid betreft, voor het geheele Rijk en zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen.

TITEL V.

Van het toezigt op het lager onderwijs.

67. Het toezigt over het lager onderwijs in het geheele Rijk is opgedragen aan Onzen Minister, die met de uitvoering dezer wet is belast.

Dat toezigt wordt onder zijne bevelen uitgeoefend door de inspecteurs, de districts-schoolopzieners en de arrondissements-schoolopzieners.

68. Het ambtsgebied van iederen inspecteur omvat eene of meer provinciën, dat van iederen districts-schoolopziener een der districten, waarin de provinciën door Ons worden verdeeld.

De inspecteurs en de districts-schoolopzieners worden door Ons benoemd, geschorst en ontslagen.

Zij genieten, behalve eene vaste jaarwedde, vergoeding voor reis- en verblijfkosten uit 's Rijks kas.

Zij bekleeden geene ambten of bedieningen zonder Onze toestemming.

In geval van ziekte, afwezigheid, schorsing of ontstentenis wordt een inspecteur door een districts-schoolopziener, een districts-schoolopziener door een arrondissements-schoolopziener vervangen.

Onze Minister, met de uitvoering dezer wet belast, wijst den plaatsvervanger aan.

69. Elk schooldistrict wordt door Ons verdeeld in minstens twee arrondissementen.

In ieder arrondissement is een arrondissements-schoolopziener.

Die schoolopzieners worden door Ons benoemd voor den tijd van zes jaren.

De aftredenden zijn weder benoembaar.

Zij kunnen ten allen tijde door Ons worden ontslagen.

Zij genieten vergoeding voor reis- en verblijfkosten uit 's Rijks kas.

Zij staan den districts-schoolopziener ter zijde.

De verdeling der werkzaamheden tusschen de districts- en arrondissements-schoolopzieners wordt door Ons geregeld.

70. Het plaatselijk toezigt wordt uitgeoefend door burgemeester en wethouders.

De gemeenteraad kan ter nadere verzekering van het plaatselijk toezigt eene commissie instellen, welke de bevoegdheden bezit, in de artt. 73 en 74 dezer wet omschreven.

Eene plaatselijke verordening regelt hare samenstelling en inrigting.

71. De leden der plaatselijke commissiën, de arrondissements-schoolopzieners, de districts-schoolopzieners en de inspecteurs leggen, bij de aanvaarding hunner bediening den eed of de belofte af, dat zij hunne pligten getrouw en naar behooren zullen waarnemen.

De aflegging van den eed of van de belofte geschiedt door de leden der plaatselijke commissie in handen van den burgemeester en door den burgemeester, is deze zelf tot lid der commissie benoemd, in handen van den kantonregter; door de arrondissements-schoolopzieners en de districts-schoolopzieners in handen van Onzen Commissaris in de provincie; door de inspecteurs in handen van Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast.

Bij herbenoeming wordt de eed of belofte niet op nieuw afgelegd.

72. Behalve de ambtenaren, in art. 11, No. 1—6 van het Wetboek van Strafvordering genoemd, zijn tot het opmaken van proces-verbaal van de overtredingen dezer wet en van andere verordeningen op het lager onderwijs bevoegd de leden van het collegie van burgemeester en wethouders, de voorzitters en leden der plaatselijke commissiën van toezigt, de arrondissements-schoolopzieners en de districts-schoolopzieners en de inspecteurs, ieder binnen de grenzen van zijn ambtsgebied.

73. Voor leden van het collegie van burgemeester en wethouders, voor de voorzitters en leden der plaatselijke commissiën van toezigt, voor de arrondissements-schoolopzieners, voor de districts-schoolopzieners en voor de inspecteurs, ieder binnen de grenzen van zijn ambtsgebied, moeten alle scholen, waar lager onderwijs wordt gegeven, zoo openbare als bijzondere steeds toegankelijk zijn.

De hoofden dier scholen en de overige onder-

wijzers zijn gehouden aan hen of aan Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, de verlangde inlichtingen omtrent de school en het onderwijs te geven.

Zij zijn hiertoe verplicht in elken vorm, waarin die inlichtingen gevraagd worden, hetzij schriftelijk, hetzij mondeling, en zoowel bij gelegenheid van het schoolbezoek, als op andere tijdstippen.

Weigering in deze wordt gestraft met eene boete van vijf en twintig gulden en gevangenisstraf van drie dagen, te zamen of afzonderlijk.

Bij herhaling en vervolgens worden telkens beide straffen te zamen opgelegd.

Art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van den 29 Junij 1854 (Staatsblad No. 102) zijn ten deze toepasselijk. (1)

74. De plaatselijke commissiën houden een naauwkeurig toezigt op alle scholen in de gemeente, waar lager onderwijs gegeven wordt; bezoeken die ten minste twee malen 's jaars, hetzij gezamenlijk, hetzij door commissiën uit haar midden; zorgen dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt nageleefd worden; houden aantekening van het onderwijzend personeel, van het getal leerlingen en van den staat van het onderwijs; doen jaarlijks vóór 1 Maart aan den gemeenteraad een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in de gemeente, en zenden daarvan afschrift aan den arrondissements-schoolopziener; deelen aan dezen de belangrijke veranderingen mede, die het schoolwezen heeft ondergaan; geven hem, den districts-schoolopziener en den provincialen inspecteur alle inlichtingen, die deze verlangen; verleenen den onderwijzers, die hare voorlichting, hulp of medewerking vragen, bijstand, en beijveren zich den bloei van het onderwijs naar vermogen te behartigen.

75. De arrondissements-schoolopzieners zorgen voortdurend bekend te blijven met den toestand van het schoolwezen in hun arrondissement, bezoeken tweemaal 's jaars alle daar binnen gelegen scholen, waar lager onderwijs wordt gegeven, en houden van dat schoolbezoek naauwkeurig

(1) Zie bij art. 9 hiervoren.

aanteekening; waken dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt nageleefd worden; treden in overleg met de plaatselijke schoolcommissiën en de gemeentebesturen; doen zoowel aan dezen als aan de districts-schoolopziener de voorstellen, die zij in het belang van het onderwijs achten; doen aan den districts-schoolopziener na verloop van elke drie maanden opgave van de door hen gedurende dat tijdvak bezochte scholen; geven hem kennis van al hetgeen hun bij het schoolbezoek belangrijk is voorgekomen en verstrekken hem alle inlichtingen, die hij verlangt; behartigen de belangen der onderwijzers, bevorderen hunne bijeenkomsten en wonen die zooveel mogelijk bij.

76. De districts-schoolopziener zorgen, zoo door schoolbezoek als door mondeling en schriftelijk overleg met de arrondissements-schoolopziener, plaatselijke commissiën en gemeentebesturen, voortdurend bekend te blijven met den toestand van het lager schoolwezen in hun district en de verbetering en den bloei daarvan te bevorderen; zij oefenen het hun opgedragen toezigt met naauwlettendheid uit en waken, dat de verordeningen op het lager onderwijs stipt worden nageleefd; zij doen aan den inspecteur de voorstellen, die zij in het belang van het onderwijs achten en geven hem alle inlichtingen die hij verlangt.

Elk hunner doet jaarlijks vóór primo Mei, een beredeneerd verslag van den toestand van het onderwijs in zijn district aan den inspecteur toekomen en zendt daarvan afschrift aan Gedeputeerde Staten der provincie.

77. De inspecteurs trachten, zoo door schoolbezoek als door mondeling en schriftelijk overleg met de districts-schoolopziener en arrondissements-schoolopziener; plaatselijke commissiën en gemeentebesturen, de verbetering en den bloei van het lager schoolwezen te bevorderen; zij lichten Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, voor omtrent alle onderwerpen, waarover hun oordeel gevraagd wordt; zij vervaardigen uit de jaarlijksche verslagen der districts-schoolopziener en uit hunne eigene aanteekeningen, jaarlijks een beredeneerd verslag omtrent den toestand van het onderwijs in de provincie of pro-

vinciën en zenden dit vóór 1°. Julij aan Onzen Minister voornoemd.

78. De inspecteurs, districts-schoolopzieners en arrondissements-schoolopzieners hebben toegang tot de vergaderingen van alle plaatselijke commissiën binnen hun ambtsgebied en kunnen zoodanige vergadering beleggen.

In de vergadering hebben zij eene raadgevende stem.

79. Bij het ontbreken eener plaatselijke commissie kunnen burgemeester en wethouders, in overleg met den arrondissements-schoolopziener, geschikte personen, buiten hun collegie gekozen, met het doen van schoolbezoek belasten.

Op zoodanige gecommitteerden is het eerste lid van art. 73 toepasselijk.

TITEL VI.

Van de bevordering van het schoolbezoek.

80. Jaarlijks vóór 1°. Februarij zenden de hoofden der openbare en bijzondere scholen, waar lager onderwijs gegeven wordt, aan burgemeester en wethouders der gemeente eene lijst der bij hen op 1°. Januarij schoolgaande kinderen van boven de zes en beneden de twaalf jaren.

Die lijst bevat de namen der kinderen met bijvoeging der voornamen, ouderdom en woonplaats.

Gelijke opgave wordt vóór gelijk tijdstip aan burgemeester en wethouders gedaan door de huisonderwijzers omtrent de kinderen van dien leeftijd, die van hen onderwijs genieten.

81. Burgemeester en wethouders maken eene lijst op der kinderen boven de zes en beneden de twaalf jaren, welke zich op 1°. Januarij van het loopende jaar in de gemeente bevonden.

Van de zoodanigen, welke niet gevonden worden op de lijsten, bij het vorig artikel bedoeld, en waarvan het niet bekend is, dat zij zich niet meer in de gemeente bevinden, maken zij vóór 1°. Maart een staat op.

Die staat wordt ter secretarie ter lezing gelegd.

Ouders of verzorgers van op dien staat voorkomende kinderen verkrijgen geene ondersteuning,

Lager Onderwijs.

geneeskundige hulp uitgezonderd, van wege de gemeente, tenzij zij aantoonen, dat hunne kinderen ten onregte op dien staat zijn gebragt of het niet schoolgaan van deze aan hen niet is te wijten.

82. De gemeenteraad kan, voor zooveel dit niet bij de wet is geschied, verbodsbepalingen omtrent het arbeiden van kinderen beneden de twaalf jaren vaststellen.

Door het uitloven van openbare belooningen en eereblijken kan het getrouwe schoolbezoek van wege het gemeentebestuur worden aangemoedigd.

Ten einde de aanspraak op die belooningen en eereblijken te kunnen beoordeelen, kan aan de hoofden der openbare en bijzondere scholen het invoeren van schoolboekjes, waarin van het schoolbezoek aanteekening gehouden wordt, bij plaatselijke verordening worden voorgeschreven.

TITEL VII.

Overgangsbepalingen.

83. Allen, die op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, wettig in betrekking zijn als onderwijzers of kweekelingen, of als voorzitters en leden van plaatselijke commissiën behoeven geene herbenoeming of erkenning om hunne betrekking te blijven bekleeden.

84. Tot 1°. Januarij 1883 kunnen kweekelingen, op den voet der wet van 13 Augustus 1857 (Staatsblad N°. 103), worden aangenomen.

Ten behoeve van deze en van de kweekelingen, die er op het tijdstip van het in werking treden dezer wet zijn, blijven de bepalingen van laatstgenoemde wet toepasselijk tot 1°. Januarij 1886.

De toelagen voor genoemde kweekelingen, die aan openbare scholen zijn verbonden, worden in dat tijdvak tot geen minder bedrag geregeld, dan waarop zij bij het in werking treden dezer wet waren vastgesteld. De toelagen voor kweekelingen, die in het bij deze wet toegestaan overgangstijdperk aan openbare scholen worden geplaatst, worden door den gemeenteraad geregeld; zijn besluit wordt aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten onderworpen.

85. Gelijke bevoegdheid als de acte, vermeld in art. 56 dezer wet onder *a*, geeft die van hulp-onderwijzer en hulponderwijzeres na 1°. Januarij 1858 en de acte van algemeene toelating van den derden rang vóór dat tijdstip verkregen.

Gelijke bevoegdheid als de acte, vermeld in art. 56 dezer wet onder *b*, geeft die van hoofd-onderwijzer of hoofdonderwijzeres na 1°. Januarij 1858 en de acte van algemeene toelating van den eersten en tweeden rang vóór dat tijdstip, verkregen.

Hetzelfde geldt van de acte als schoolhouderes, voor 1°. Januarij 1858 verkregen, doch alleen binnen de gemeente of provincie, waar zij is afgegeven.

Zij, die in het bezit zijn eener acte van huis-onderwijzer of huisonderwijzeres, na 1°. Januarij 1858 verkregen voor het geheele Rijk, of vóór 1°. Januarij 1858 binnen de gemeente, behouden de bevoegdheid, welke zij op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, bezitten.

De vóór dit tijdstip op de acten van bekwaamheid tot het geven van schoolonderwijs gestelde aantekeningen wegens het met gunstig gevolg afgelegd examen in een of meer der vakken, vermeld onder *k—p* van art. 1 der wet van den 13 Augustus 1857 (Staatsblad N°. 103), geven gelijke bevoegdheid met opzigt tot die vakken als de bijzondere acten, vermeld in art. 56 onder *c*.

86. Alle op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, dienstdoende openbare onderwijzers en onderwijzeressen blijven, zoolang zij hunne betrekking bekleeden, in het genot eener jaarwedde minstens gelijk aan die, welke op dat tijdstip aan hunne betrekking verbonden was, vermeerderd met de door hen genoten wisselende inkomsten. Ter bepaling van het bedrag dezer inkomsten wordt tot grondslag genomen het gemiddeld cijfer van hetgeen in de laatste vijf jaren, voorafgaande aan het jaar, waarin deze wet in werking treedt, of voor de onderwijzers of onderwijzeressen, die korter in dienst zijn geweest, over het kortere tijdvak, jaarlijks uit dien hoofde is genoten.

De bij art. 29. der wet van 13 Augustus 1857

(Staatsblad N°. 103) bedoelde vergoedingen, die, bij het in werking treden dezer wet, nog over eenig aan dat tijdstip voorafgegaan tijdvak verschuldigd zijn of worden, blijven na dat tijdstip invorderbaar.

87. Bij den algemeenen maatregel van inwendig bestuur, bedoeld in art. 4 dezer wet, worden tevens de noodige voorschriften gegeven omtrent de lokalen, welke bij het in werking treden daarvan voor het geven van lager onderwijs in gebruik zijn.

88. De termijn tot het in werking brengen der voorschriften van art. 24 dezer wet toegestaan, eindigt 1°. Januarij 1886, en die tot het in werking brengen der voorschriften van art. 26, 1°. Januarij 1883.

89. De bestaande bepalingen omtrent de examens en vergelijkende examens blijven gelden, tot dat die onderwerpen overeenkomstig deze wet op nieuw zullen zijn geregeld, doch niet langer dan 1°. Januarij 1883.

De voorschriften ter verzekering der geleidelijke uitvoering worden door Ons, Gedeputeerde Staten gehoord, vastgesteld.

90. Thans genoten subsidiën, welke na het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, niet meer voor het eerst zouden kunnen worden verleend, kunnen na dat tijdstip nog gedurende tien jaren; doch tot geen hooger bedrag, noch op andere voorwaarden, worden genoten.

91. Onderwijzers, niet in het bezit van den hoofdonderwijzersrang, die op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, uit kracht van de artt. 20 of 51 der wet van 13 Augustus 1857 (Staatsblad N°. 103), wettig aan het hoofd eener school staan, blijven bevoegd die betrekking waar te nemen.

92. De districts-schoolopzieners en de inspecteurs, die op het in art. 93 vermelde tijdstip in betrekking zijn, worden door het in werking treden dezer wet van regtswege eervol ontslagen.

De inspecteurs, die op dat tijdstip den ouderdom van vijf en zestig jaren hebben bereikt, behouden levenslang hunne volle wedde als wachtgeld; de inspecteurs die op dat tijdstip dien

ouderdom niet hebben bereikt, hebben aanspraak op wachtgeld volgens de bepalingen van Ons besluit van 24 Julij 1869 (Staatsblad N°. 142). (1)

93. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Behoudens de voorschriften van dezen titel vervallen met hare invoering de wet van 13 Augustus 1857 (Staatsblad N°. 103) en alle andere het lager onderwijs betreffende algemeene, provinciale en plaatselijke verordeningen, voor zover zij met de voorschriften dezer wet in strijd zijn.

Lasten en bevelen, dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële departementen, autoriteiten, collegiën en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

(1) C. V. 152, 1^e druk; C. V. 1700, 2^e druk.

ALPHABETISCH REGISTER.

De cijfers duiden de Artikelen der Wet aan.

- Aantasting der zeden. (De veroordeelde wegens) verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.
- Aardrijkskunde. (Onderwijs in de) 2.
- Acten van bekwaamheid als onderwijzer 6. 27.
Titel IV, artt. 55—66.
- " (Vrijstelling van) 7.
- " tot het geven van bijzonder schoolonderwijs of van huisonderwijs. 51.
- " gelden voor het geheele Rijk en zijne koloniën en bezittingen in andere werelddeelen. 66.
- Algemeene bepalingen. Titel I, artt. 1—15.
- Aflegging van den eed enz., door de leden der plaatselijke schoolcommissie, de schoolopzieners en de inspecteurs. 71.
- Afschaffing der vroegere wetten en verordeningen. 93.
- Ambten of bedieningen. De onderwijzers bekleeden er geene dan met goedkeuring. 36.
- " De inspecteurs bekleeden er geene dan met toestemming des Konings. 68.
- Arrondissements-schoolopzieners. 67 enz. 75. 78.
- Bedeelden en onvermogenen betalen geen schoolgeld, minvermogenen slechts gedeeltelijk. 46.
- Bekostigen van de openbare scholen. 43.
- Benoeming van onderwijzers aan openbare scholen. 28.
- " aan scholen door het Rijk bekostigt. 28.
- " van plaatselijke schoolcommissiën. 70.
- " " districts-schoolopzieners. 68.
- " " inspecteurs. 68.

- Benoeming van arrondissements-schoolopzieners. 69.
- Beroep van uitspraak van den districts-schoolopziener. 5.
- " burgemeester en wethouders. 52.
 - " Gedepr. Staten. 14. 52.
 - " De onderwijzers oefenen er geen uit. 35.
- Besluiten van den gemeenteraad. Getal en omvang der scholen. 18. 19.
- Bestekken voor den bouw en verbouw van scholen enz. 50.
- Bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 6. 7.
- " Vervallen verklaring van die bevoegdheid. 10. 11.
- Bevordering van het schoolbezoek. Titel VI, artt. 80—82.
- Bewijzen van bekwaamheid en zedelijkheid. 6. 51. 56. enz.
- Bijdragen voor gemeente-kweekscholen voor onderwijzers. 12.
- Bijdrage voor pensioen door de onderwijzers. 41.
- " voor ieder schoolgaand kind in de kosten van onderwijs. 46.
- Bijzonder onderwijs. Titel III, artt. 51—54.
- Bijzondere scholen. 3. 51—54.
- Boeken. (Leer-) 21.
- Boeten en straffen. Onbevoegde onderwijzers. 9.
- " Onderwijs in afgekeurde lokalen. 9.
 - " Schorsing, ontslag. 30. 31. 32.
 - " Buiten de grenzen zijner bevoegdheid. 9.
 - " Vervallen van de bevoegdheid. 10. 11.
 - " Weigering van onderwijzers om inlichting te geven. 73.
- Brandstoffen voor de schoollocalen. 44.
- Burgemeester en wethouders. Voordragt van hoofdonderwijzers en onderwijzers. 28.
- " Bewijs dat zij de acte van bekwaamheid enz., van bijzondere onderwijzers gezien en in orde bevonden hebben. 51. 52.
 - " Voordragt tot het doen vervallen der bevoegdheid van bijzondere onderwijzers tot het geven van onderwijs. 53.
 - " Plaatselijk toezigt. 70.
 - " Benoemen, bij het ontbreken eener plaatselijke schoolcommissie, gecommitteerden tot het bezoeken der scholen. 79.

Candidaten in de letteren en in de wis- en natuurkunde. 7.

Commissiën tot het afnemen van examens. 57. 62. 78.

Diefstal. (De veroordeelde wegens) Verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Districts-schoolopzieners. Toezigt. 5. 67. 76.

" hebben toegang tot de vergadering van de plaatselijke schoolcommissie en brengen daarin eene adviserende stem uit. 78.

" Ontslag der bestaande. 92.

" (Voorziening in de waarneming der betrekking van) 68.

Doctoren in de letteren en in de wis- en natuurkunde. 7.

Eed voor de leden der plaatselijke schoolcommissie, de districts- en arrondissements-schoolopzieners en de inspecteurs. 71.

Eerbiediging van de godsdienstige begrippen van andersdenkenden. 33.

Eigenaar of bruiker van schoollocalen. Reclame tegen afkeuring. 5.

Ergerlijk levensgedrag van een onderwijzer. (Ontslag wegens) 53.

" geeft grond om de bevoegdheid tot het geven van onderwijs vervallen te verklaren. 53.

Examen als onderwijzer. 55. 57. 60. 64.

Examens tot het verkrijgen van acten van bekwaamheid tot het geven van school- en huisonderwijs. 56. 57. 60. 64.

Facultatief schoolonderwijs. 2 *l—t*.

Gedep. Staten. 5. 14. 18. 19. 20. 26. 31. 32. 41. 52. 53. 54.

Gemeenten. Voorzien in de kosten van het onderwijs. 43.

" die de kosten te zwaar drukken worden door het Rijk tegemoet gekomen. 49.

Gemeentebestuur. Subsidie aan scholen. 3.

" Vereeniging tot het oprigten enz. van gemeenschappelijke scholen. 16.

" bepaalt het getal der openbare scholen. 18.

" " de jaarwedden en toelagen aan de onderwijzers enz. 26.

" benoemt de onderwijzers. 28.

- Gemeentebestuur bevordert het schoolgaan der kinderen van bedeelden en onvermogenen. 47.
- Gemeenteraad. Kan eene schoolcommissie benoemen. 70.
- Geschiedenis. (Onderwijs in de beginselen der) 2.
- Getal openbare scholen. 18. 21. 70.
- " der onderwijzers als bijstand op de scholen. 24.
- Getuigschrift van goed zedelijk gedrag, om tot onderwijzer benoemd te worden. 27. 51.
- Gevangenen. (Onderwijs aan) 15.
- Godsdienst. (Onderwijs in de) 22. 33.
- " Daarvoor kunnen de schoollocalen buiten de schooluren beschikbaar gesteld worden. 22.
- Gymnastiek. (Onderwijs in de) 2. 15.
- Handel. (De onderwijzers drijven geen) 35.
- Herhalings-onderwijs. 17.
- Handwerken voor meisjes. (Onderwijs in) 2. 15.
- Hoofd der school. 5. 23. 24. 43. 45. 46. 51. 68. 70.
- Bijstand naar het getal leerlingen. 24.
- Huisonderwijs. 1.
- Inspecteurs. 5. 67—68. 77.
- Inwerkingtreding dezer wet. 93.
- Jaarwedde van de onderwijzers. 26.
- " van de inspecteurs. 68.
- Kennis der natuur. (Onderwijs in de beginselen der) 2.
- Koning. (Z. M. de) 6. 14. 28. 29. 49. 68. 69.
- Kosten van het onderwijs. 43—50.
- Kundigheden waarover de examens ter verkrijging van acten van bekwaamheid loopen. 60.
- Kweekelingen. 8.
- Kweekscholen voor onderwijzers. 12.
- Lager onderwijs. Omschrijving. 2.
- Landbouwkunde. (Onderwijs in de beginselen der) 2.
- Leden van het gezin der onderwijzers drijven geen handel, doen geen nering noch oefenen eenig bedrijf uit. 36.
- Leerboeken. 21. 34.
- Leerplan. 21.
- Levende talen. Zie Talen.
- Lezen. (Onderwijs in het) 2.
- Licht, benoodigd voor de schoollocalen, kosten. 44.
- Localen voor schoolonderwijs. 4. 5.

Maatregelen van inwendig bestuur die zullen volgen, betrekkelijk:

Schoollocalen. 4.

Rijks kweekscholen voor onderwijzers. 12.

Vergelijkend examen bij de benoeming van onderwijzers aan het hoofd der scholen geplaatst. 28.

Vergoeding door het Rijk van 30 pCt. der kosten van het onderwijs aan de gemeenten. 45.

Omvang van het examen voor onderwijzers. 63.

Regeling (verdere) van de examens bedoeld bij art. 65.

Uitvoering der voorschriften van artt. 24 en 26. 88.

Maximum van het getal kinderen op de scholen. 24.

Meineed. (De veroordeelde wegens) verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Militaire onderwijzers. 15.

Minister v. Binn. Zaken. 21. 28. 32. 34. 36. 49. 50. 57. 62. 67. 68. 72. 77.

Misdaad. (De veroordeelde wegens) verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Misbruik van vertrouwen. (De veroordeelde wegens) verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Natuur. (Onderwijs in de beginselen der kennis van de) 2.

Nederl. taal. (Onderwijs in de beginselen der) 2.

Nering. (De onderwijzers oefenen geen) uit. 35.

Niet toepasselijkheid der wet. 15.

Normaallessen, van Rijkswege. 12.

Omvang van het onderwijs. 2. 33.

Onderwijs, uitsluitend aan de kinderen van drie gezinnen, in de woning van het hoofd van een dier gezinnen, is huisonderwijs. 1.

" door hen die daarvan geen beroep maken noch daarvoor geldelijke belooning ontvangen. 7.

" in 't zingen, de gymnastiek, het teekenen, de fraaije handwerken voor meisjes. 15.

" aan militairen. 15.

" in de gevangenissen. 15.

Onderwijzers aan de openbare scholen. 23—42.
Onderwijzeressen. (Toepasselijkheid der wet op de) 13.

„ geven onderwijs in de laagste klassen. 25.
Ontslag van onderwijzers aan openbare scholen. 29. 34. 35. 36.

Openbaar onderwijs. Titel II, artt. 16—50.

Openbare scholen. 3. 16—22.

Opleiding van onderwijzers en onderwijzeressen. 8.

Opligting. (De veroordeelde wegens) verliest de bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Ouderdom vereischt van de onderwijzers. 24. 54.

„ vereischt om tot het afleggen van de examens te worden toegelaten. 57.

Ouders of verzorgers van schoolgaande kinderen. Reclame tegen de uitspraak tot afkeuring. 5.

Overgangsbepalingen. Titel VII, artt. 83—92.

Overtredingen der wet enz. Bevoegdheid tot het constateren. 72.

Overplaatsing van een onderwijzer aan het hoofd eener school, geplaatst naar eene andere school in dezelfde gemeente. 28.

Pensioen aan onderwijzers. 37. 38. 39. 40. 41. 42.

Plaatselijke schoolcommissie. Kosten. 44.

„ Toezigt en werkring. 70. 72. 73. 74. 77. 79.

Provinciën mogen geen uitgaven voor onderwijs doen. 3.

„ Hij die zich wil doen examineren moet dit doen in de provincie, waar hij woont, of, van buiten 's lands komende, zich zal vestigen. 59.

Rekenen. (Onderwijs in het) 2.

Rijks kweekscholen ter opleiding van onderwijzers. 12.

Scholen. In elke gemeente een voldoende getal, toegankelijk voor alle kinderen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid. 16.

„ (Bepaling van het getal) 17.

Schoolbezoek door de toezigthebbenden. 74. 75. 76. 77.

„ (over de bevordering van het) door de kinderen. Titel VI, artt. 80—82.

Schoolgeld. Invoering, wijziging, afschaffing, invordering. 46.

Schoolgeld voor de kinderen in dezelfde klasse gelijk.

Voor twee of meer uit één gezin kan
het verlaagd worden. 48.

Schoolonderwijs. 1. 2. 4. 5.

Schoolopzieners. (Zie Districts- en Arrondissements-)

Schooltijden. Regeling 21. 22.

Schorsing van onderwijzers aan openbare scholen.
30. 31. 32.

Schrijven. (Onderwijs in het) 2.

Sluiting eener school voor bepaalden tijd. 20.

Strekking van het onderwijs. 33.

Taal. (Nederl.) (Onderwijs in de beginselen der) 2.

Talen. (Onderwijs in de beginselen der kennis van
de levende) 2.

Teekenen. (Onderwijs in het) 2. 15.

Tijdelijk subsidie aan gemeenten. 49.

Tijdelijke waarneming van scholen. 32. 54.

Tijd voor het houden van examens. 58. 59.

Toegankelijkheid van de openbare scholen. 16.

“ van alle scholen voor de leden van het
collegie van burgemeester en wethouders,
der plaatselijke schoolcommissie, voor
den districts- en arrondissements-school-
opziener en voor den inspecteur, ieder
in de zijne. 73.

Toeziigt op het onderwijs. Titel V, artt. 67—79.

Tuin. (Bij elke woning voor den hoofdonderwijzer
zooveel mogelijk een) 26.

Vacantiën. Regeling. 21.

Verbod om onderwijs te geven zonder de bij de
wet gevorderde bewijzen. 6.

Verdeeling der schooldistricten. 62.

Vergelijkend examen ter benoeming van hoofd-
onderwijzers. 28.

Vergoeding bij gemis van vrije woning. 26.

Verplichting der onderwijzers om aan de burgem.
en weth., plaatselijke schoolcommissie,
den districts- en arrondissements-school-
opziener en den inspecteur de verlangde
inlichting te geven. 73.

Verplicht schoolonderwijs. 2 a—k.

Vergoeding door het Rijk aan de gemeenten van
30 pCt. der kosten. 45.

Verslag van de plaatselijke schoolcommissiën aan
den gemeenteraad. 74.

Verslag van de schoolopzieners. 75.

" " inspecteurs. 77.

Verspreiding van leeringen, strijdig met de goede zeden of aansporende tot ongehoorzaamheid aan de wetten des lands. (Ontslag wegens) 53.

" (Verlies van bevoegdheid tot het geven van onderwijs wegens) enz. 53

Vervallen van bevoegdheid tot het geven van lager onderwijs. 10.

Vervulling van opengevallen plaatsen als onderwijzers aan openbare scholen. 32.

Voorbereidend onderwijs, kinderen beneden 6 jaren. 15.

Voordragt ter benoeming van onderwijzers. 28.

Vormleer. (Onderwijs in de beginselen der) 2.

Vreemdelingen, behoeven, boven bewijzen van bekwaamheid enz., 's Konings vergunning tot het geven van lager onderwijs. 6.

Vrouwelijke onderwijzeressen op de lagere scholen. 13. 25.

Waterschappen mogen geene uitgaven voor onderwijs doen. 3.

Wiskunde. (Onderwijs in de beginselen der) 2.

Woningen der onderwijzers. 26.

Zingen. (Onderwijs in het) 2. 15.

Zittingen der commissie tot het afnemen van examens. 58.

Bij W. E. J. TJEENK WILLINK te Zwolle,
is verschenen:

LUTTENBERG'S
Chronologische Verzameling
VAN WETTEN EN BESLUITEN,

BETREKKELIJK HET
Openbaar Bestuur in de Nederlanden,
2^e, geheel omgewerkte druk.

*Waarin o. a. alle in het Staatsblad
opgenomen wetten.*

DOOR

L. N. SCHUURMAN,
Secretaris der Gemeente Zwolle, en
G. D. SWANENBURG DE VEIJE,
Griffier der Staten van Overijssel.

Deel I—IV (1813—70) ing. f 29.05, gebonden
in echt chagrijn lederen banden f 34.30.

Deel V (1871—75) ing. f 12.37^s, gebonden in
echt chagrijn f 13.87^s.

1876, 1877, 1878 enz., kosten per jaargang
f 2.50. Het Register op deel I—IV is ter perse.
Achter de jaargangen 1871 en volgenden, vindt men
achter elken jaargang een Alfabetisch Register.

In de *Bijdragen kennis Staats-, Provinciaal-
en Gemeentebestuur* XVIII: 3, leest men:

„Van LUTTENBERG'S „bekende Chronologische
Verzameling” waren sommige jaargangen, reeds
sedert eenigen tijd, niet meer in den handel ver-
krijgbaar. De uitgever heeft begrepen, in die
leemte te moeten voorzien, niet door een herdruk
van de uitverkochte deelen alleen, maar door eene
nieuwe uitgave van het geheele werk. Er waren
verschillende redenen, die dit geraden maakten.

Sedert 1841, toen de eerste jaargang in het
licht verscheen, is er op het gebied onzer wet-
geving zoo veel nieuws tot stand gekomen, dat
er nagenoeg in elk deel nieuwe aantekeningen
en aanwijzingen noodig waren, om de vroegere
en latere wetten en besluiten met elkander in
verband te brengen; en aan den anderen kant
zoo veel afgeschaft en gewijzigd, dat een letterlijke
herdruk van alles, wat in de vroegere uitgaaf
was opgenomen, geen nut kon hebben. Eene
omwerking scheen dus de voorkeur te verdienen
boven eene nieuwe oplage. De Heer SCHUURMAN,
die, zooals bekend is, de taak van LUTTENBERG,
na diens dood, heeft voortgezet, toonde zich, in
vereeniging met den Heer SWANENBURG DE VEIJE
bereid, ook dezen nieuwen arbeid op zich te nemen.
Van den „tweeden geheel omgewerkten druk,”

der Verzameling, door deze beide heeren bezorgd, liggen thans reeds acht afleveringen, niet minder dan vijf en twintig jaren (1813—1838) omvattende, voor ons. Het blijkt daaruit, dat de belofte, in het Prospectus gedaan, gehouden wordt; de nieuwe uitgaaf zal minder dan een derde hebben van den omvang der vorige. Dit voordeel, reeds op zich zelf groot, wordt nog grooter, omdat die mindere omvang van zelf ook een minderen prijs ten gevolge heeft. De voorwaarden van inteekening, op den omslag der eerste aflevering vermeld, zijn thans zoo billijk mogelijk. En voor zoover wij nu reeds oordeelen kunnen, is aan de beknoptheid de volledigheid niet opgeofferd. Wij hebben althans nog niet bespeurd, dat eenig in de vorige uitgaaf opgenomen stuk van blijvende waarde thans is weggelaten. Wat in den nieuwen druk niet is opgenomen, is of vervallen of afgeschapt, of kon, als alleen van tijdelijk of plaatselijk belang, zonder schade gemist worden. En van dergelijke stukken is dan nog, voor zooveel zij althans in het Staatsblad zijn opgenomen, meestal een beknopt verslag van den inhoud gegeven. Ook de aantekeningen en verwijzingen komen ons, over het geheel, voor, met zorg bewerkt te zijn. Trouwens wij weten, wat wij in dit opzicht van den Heer SCHUURMAN mogen verwachten. Men heeft wel eens geklaagd, dat hij, in de vorige uitgave, met zijne aantekeningen wat al te spaarzaam was. Maar het bewerken van eene tweede uitgave van eene Verzameling als deze gaat, uit den aard der zaak, met minder groote bezwaren gepaard, dan het bewerken der eerste. Wij mogen er dus op rekenen, dat ook in dit opzicht de nieuwe druk de voorkeur zal verdienen boven den vorigen.

Een eigenlijke beoordeeling van een boek als dit is natuurlijk niet te schrijven, de leemten, die er in zijn mogen, worden niet terstond, bij eene vluchtige inzage, maar eerst langzamerhand, bij het dagelijksch gebruik, opgemerkt. Voor het oogenblik hebben wij dan ook tegen deze tweede uitgaaf der Verzameling geene enkele ernstige grieve....

De spoed, waarmede de acht eerste afleveringen elkander zijn opgevolgd, en de verzekering van den uitgever, dat de copie nagenoeg gereed ligt, geven ons recht te vertrouwen, dat het werk in betrekkelijk korten tijd compleet zal zijn. Ook voor het debiet is het wenschelijk, dat dit vertrouwen niet beschaamd worde. Wanneer de uitgever daarvoor zorg draagt, gelooven wij dat hij er op rekenen mag, dat "deze nieuwe uitgaaf dezelfde belangstelling zal wekken als de vroegere." Immers eene verzameling als deze voorziet, als zij ten einde toe goed bewerkt wordt, in eene wezenlijke behoefte. F(ruin)."

25
Bij W. E. J. TJEENK WILLINK te Zwolle,
is verschenen:

Nederlandsche STAATSWETTEN

DOOR

L. N. SCHUURMAN.

ZEVENDE VERMEERDERDE UITGAAF.

Gebonden in TWEE NETTE LINNEN BANDEN
MET RUGTITELS.

Prijs *f* 9.25.

INHOUD EERSTE DEEL.

Grondwet. — Kieswet. — Provinciale Wet. —
Gemeentewet. — Reglementen Oost-Indië enz. —
Armenwet. — Lager Onderwijs. — Middelb. Onder-
wijs. — Hooger Onderwijs met besluiten. — Nat.
Militie. — Schutterijen. — Inkwartieringen. — Maten.

INHOUD TWEEDE DEEL.

Jagtwet. — Tienden. — Burgerl. Pensioenen. —
Zegel. — Grondbelasting. — Zetters. — Successie. —
Briefport. — Waarborg. — Onteigening. — Geneesk.
Wetten. — Besmettel. Ziekten. — Veeartsenijk.
Staatstoezicht. — Hondsdolheid. — Begraafplaat-
sen. — Inrigtingen. — Stoomtoestellen. — Spoorwegen.

Elk dezer wetjes is ook afzonderlijk te bekomen.

**J. B. VROOM, De Wetgeving op de
Registratie, toegelicht en van aan-
teekeningen voorzien. 2^e herziene
druk. 1875. 3 deelen. *f* 9.25.**

**H. HARDON, Wet op het regt van zegel,
bijgewerkt en in verband gebragt
met de regterl. en administrat. be-
slissingen tot op 1 Julij 1875 *f* 1.25.**

**C. BEK Az., De wetgeving op de hypo-
theekrechten van in- en overschrijving.
f 0.50.**